

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. No	46 - 154 - 01 - 8
Дата	21 / 07 / 2021 г.

ДО

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА

46-О НАРОДНО СЪБРАНИЕ

1049

М

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН / ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 76, ал. 1 от ПОДНС приложено внасяме проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, заедно с мотиви към него.

Молим, законопроектът бъде представен за разглеждане и обсъждане по установения ред.

София, 21 юли 2021 г.

ВНОСИТЕЛИ:

Христо Иванов

Антоний Н. Антанасев

Атанас Славев

Борислав Санзов

Надмун Мерданов

ПРОЕКТ!

ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА

ЗАКОНА ЗА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ

(обн., ДВ, бр. 64 от 2007 г.; изм., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 25, 33, 42, 102 и 103 от 2009 г., бр. 59 от 2010 г., бр. 1, 23, 32, 45, 81 и 82 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 93 от 2011 г.; изм., бр. 20, 50 и 81 от 2012 г., бр. 15, 17, 30, 52, 66, 70 и 71 от 2013 г., бр. 19, 21, 53, 98 и 107 от 2014 г., бр. 14 от 2015 г., бр. 28, 39, 50, 62 и 76 от 2016 г., бр. 13 от 2017 г.; Решение № 1 на Конституционния съд от 2017 г. – бр. 14 от 2017 г.; изм., бр. 63, 65, 85, 90 и 103 от 2017 г., бр. 7, 15, 49 и 77 от 2018 г., бр. 17 от 2019 г.; Решение № 2 на Конституционния съд от 2019 г. – бр. 19 от 2019 г.; изм. бр. 29 от 2019 г. и бр. 11, 86, 103, 109 и 110 от 2020 г.; изм. и доп., бр. 16 от 2021 г.)

§ 1. В член 33 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 3 се изменя така:

„(3) Решенията на пленума на Висшия съдебен съвет по чл. 30, ал. 2, т. 2 и 6 се приемат с мнозинство, не по-малко от седемнадесет гласа, като за решенията по т. 6 по отношение на председателя на Върховния касационен съд и председателя на Върховния административен съд се изисква и мнозинство от членовете, избрани пряко от съдиите. Останалите решения се приемат с мнозинство, повече от половината от присъстващите членове. Гласуването винаги е явно.

2. Алинея 4 се изменя така:

„(4) Решенията на колегиите на Висшия съдебен съвет по чл. 30, ал. 5, т. 1 - 4 се приемат с мнозинство, не по-малко от осем гласа и мнозинство от членовете, избрани пряко от съдиите - за съдийската колегия, и не по-малко от шест гласа - за прокурорската колегия, а останалите решения - с мнозинство, повече от половината от присъстващите членове, с изключение на решението по чл. 30, ал. 5, т. 17. Когато за приемане на решение липсва необходимото мнозинство, се смята, че е налице решение за отхвърляне, което подлежи на обжалване по реда на чл. 36. Гласуването винаги е явно.“

§ 2. В чл. 38 се правят следните изменения:

1. В алинея 5, точка 3, буква „в“ думите „и ръководителя на специализираната прокуратура“ се заличават.

2. В алинея 5, точка 4 думите „и ръководителя на апелативната специализирана прокуратура“ и думите „и апелативната специализирана прокуратура“ се заличават.

3. В алинея 5, точка 5 се изменя така:

„5. от военно-окръжните прокурори – за заместниците им, за прокурорите от военно-окръжните прокуратури и за военните следователи;“

4. В алинея 5, точка 8 се изменя така:

„8. от председателите на апелативните съдилища и на военно-апелативния съд – за заместниците им и за съдиите от тези съдилища;“

5. Точка 12 се отменя.

2. В ал. 7 думите „и следствените отдели към специализираната прокуратура“ и думите „и до административния ръководител на специализираната прокуратура“ се заличават.

§ 3. В чл. 61, ал. 1 думите „специализиран наказателен съд, апелативен специализиран наказателен съд“ се заличават.

§ 4. В чл. 63 се правят следните изменения:

1. В алинея 1 думите „специализираният наказателен съд“ се заличават.
2. Алинея 2 се отменя.

§ 5. В чл. 67а алинея 2 се отменя.

§ 6. В чл. 67б думите „и на апелативния специализиран наказателен съд“ се заличават.

§ 7. В чл. 68б точка 3 се отменя.

§ 8. В чл. 68в точка 3 се отменя.

§ 9. В чл. 68д думите „апелативните и на апелативния специализиран наказателен съд“ се заменят с думите „и на апелативните съдилища“.

§ 10. Раздел VI „а“. Специализиран наказателен съд. – се отменя.

§ 11. Раздел VII „а“. Апелативен специализиран наказателен съд. – се отменя.

§ 12. В чл. 136 се правят следните изменения:

1. В алинея 1 думите „апелативна специализирана прокуратура“ и „специализирана прокуратура“ се заличават.
2. Алинея 2 се отменя.
3. Алинея 11 се отменя.

§ 13. В чл. 138 се правят следните изменения и допълнения:

1. Точка 5 се отменя.
2. В точка 6 след думите „по чл. 136, ал. 6“ се поставя запетая и се добавя „които се публикуват“.

§ 14. В чл. 139 алинея 4 се отменя.

§ 15. В чл. 140 се правят следните изменения:

1. В алинея 1 думите „специализираната“ и „апелативната специализирана“ се заличават.

2. В алинея 3 думите „и на специализираната“ се заличават.
3. В алинея 5 думите „и на специализираната прокуратура“ се заменят с думата „прокуратури“.

§ 16. Създава се нов член 141:

„Чл. 141. Всеки ръководител на прокуратура ежегодно до 30 септември след публично обсъждане внася в прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет доклад за прилагането на закона, осъществяването на наказателната политика и резултатите от противодействието на престъпността в рамките на компетентността на съответната прокуратура. Докладът съдържа анализ на основните проблеми и приоритети в работата за следващата година по конкретни видове престъпления и отчет на резултатите по заложените приоритети в предходния доклад, изработен съгласно методика, утвърдена от прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет и обвързана с анализ на натовареността, бройките и бюджета на съответната прокуратура.“

§ 17. В чл. 143 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинея 3 се изменя така:

“(3) Прокурорът от по-горестоящата прокуратура може да извършва всички действия, включени в компетентността на подчинените му прокурори, и писмено да спира и да отменя постановленията им в определените със закон случаи.”

2. Създава се ал. 4:

“(4) В случаите, когато не е съгласен с оценката на доказателствата и с вътрешното убеждение на подчинените му прокурори относно начина, по който да се реши преписката, горестоящият прокурор извършва сам съответните действия. По всички останали въпроси писмените разпореждания на горестоящия прокурор са задължителни за подчинените му прокурори.”

§ 18. В чл. 144 алинея 3 се отменя.

§ 19. В чл. 145 се правят следните изменения:

1. В ал. 1:

а) точки 2, 3 и 5 се отменят;

б) в точка 6 думите „или друго закононарушение“ се заличават.

2. Алинея 2 и ал. 6 се отменят.

§ 20. Член 147 се изменя така:

“Чл. 147. (1) Когато длъжността на прокурор в съответната прокуратура не е заета или прокурор е възпрепятстван да изпълнява длъжността си и не може да бъде заместен от друг прокурор от същата прокуратура:

1. апелативният прокурор – за своя район може да командирова:

а) в апелативна прокуратура – прокурор от окръжна прокуратура със съответен ранг, след вземане на становище на Комисията по атестирането и конкурсите към прокурорската колегия;

б) в окръжна прокуратура – прокурор от районна прокуратура със съответен ранг, след вземане на становище на Комисията по атестирането и конкурсите към прокурорската колегия;

2. окръжният прокурор – за своя район може да командирова:

а) в окръжна прокуратура – прокурор от друга районна прокуратура, след вземане на становище на Комисията по атестирането и конкурсите към прокурорската колегия;

б) в районна прокуратура на свободна длъжност за прокурор – младши прокурор от друга районна прокуратура със стаж над една година, след вземане на становище на Комисията по атестирането и конкурсите към прокурорската колегия;

3. главният прокурор може да командирова:

а) във Върховната касационна прокуратура – прокурори от апелативна или окръжна прокуратура, които имат най-малко 12 години юридически стаж и ранг „прокурор във Върховната касационна прокуратура“ след вземане на становище на Комисията по атестирането и конкурсите към прокурорската колегия“;

б) в Националната следствена служба – следователи от окръжните следствени отдели в окръжните прокуратури, които имат най-малко 12 години юридически стаж и ранг „следовател в Националната следствена служба“, след вземане на становище на Комисията по атестирането и конкурсите към прокурорската колегия;

в) следователите от окръжните следствени отдели, след вземане на становище на Комисията по атестирането и конкурсите към прокурорската колегия.

(2) Главният прокурор може да командирова прокурори от цялата страна при невъзможност за командироване по реда на ал. 1, т. 1 и 2 след вземане на становище на Комисията по атестирането и конкурсите към прокурорската колегия.

(3) За всяко командироване се издава заповед с мотиви за наличие на служебна необходимост и за определяне на конкретния прокурор или следовател.

(4) Срокът на командироване не може да бъде по-дълъг от 6 месеца в рамките на една година

§ 21. В чл. 148, ал. 1 думите „и следственият отдел в специализираната прокуратура“ се заличават.

§ 22. В чл. 151 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „и следственият отдел в специализираната прокуратура“ се заличават.
2. В ал. 2 думите „и в следствения отдел към специализираната прокуратура“ се заличават.

§ 23. В чл. 152 думите „и в следствения отдел в специализираната прокуратура“ се заличават.

§ 24. В чл. 153 се правят следните изменения:

1. Алинея 3 се отменя.
2. В алинея 4 думите „и завеждащ следствения отдел в специализираната прокуратура“ се заличават.

§ 25. В чл. 163 се правят следните изменения:

1. В точка 2 думите „съдия в апелативния специализиран наказателен съд“ и думите „и прокурор в апелативната специализирана прокуратура“ се заличават;
2. В точка 3 думите „съдия в специализирания наказателен съд“, „прокурор в специализираната прокуратура“ и думите „и следовател в следствения отдел към специализираната прокуратура“ се заличават.

§ 26. В член 164 алинея 3 и алинея 6 се отменят.

§ 27. В чл. 167 се правят следните изменения:

1. В алинея 1, точка 2 думите „на апелативния специализиран наказателен съд и“, както и думите „и ръководител на апелативната специализирана прокуратура“ се заличават.
2. В алинея 1, точка 3 думите „специализирания наказателен“ и думите „и ръководител на специализираната прокуратура“ се заличават.

§ 28. В чл. 170 се правят следните изменения:

1. В алинея 2 изречение второ се заличава.
2. В алинея 3 изречение второ се заличава.

§29. В член 170, ал. 5 се създава т. 5:

„5. за председател на Върховния касационен съд и председател на Върховния административен съд – да е член на пленума на съответния съд не по-малко от 5 години преди предложението за избор.“

§ 30. В чл. 172 се правят следните изменения:

1. В алинея 1 думите „и завеждащ следствения отдел в специализираната прокуратура“ се заличават.

2. В алинея 3 думите „и завеждащ следствения отдел в специализираната прокуратура“ се заличават.

§ 31. В чл. 183 се правят следните изменения:

1. В ал. 2 точки 3 и 7 се отменят.

2. В ал. 3 думите „по ал. 2, т. 1, 2, 3, 5, 6, 7 и 8“ се заменят с „по ал. 2, т. 1-8“.

§ 32. В чл. 203а се правят следните изменения:

1. В ал. 1:

а) точка 3 се отменя;

б) в точка 6 думите „и съдия в апелативния специализиран наказателен съд“ и думите „и на апелативния специализиран наказателен съд“ се заличават.

§ 33. В чл. 233 се правят следните изменения:

1. В ал. 2 думите „в специализирания наказателен съд“ се заличават.

2. В ал. 3 думите „и прокурорите в специализираната прокуратура“ се заличават.

3. Алинея 4 и алинея 5 се отменят.

4. В ал. 6, изречение второ се заличава.

§ 34. В член 304, ал. 1 думите „апелативен специализиран наказателен“, „специализиран наказателен“ и думите „от ръководителя на специализираната и на апелативната специализирана прокуратура“ се заличават.

§ 35. В член 338 точка 4, точка 8 и точка 15 се отменят.

§ 36. В член 345 алинея 5 се отменя.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 37. Съдиите от специализирания наказателен съд и апелативния специализиран наказателен съд се преместват в действащите съдилища при следните ред и условия:

1. в едноседмичен срок от влизане в сила на закона съдиите от специализирания наказателен съд и апелативния специализиран наказателен съд подават заявление до съдийската колегия на Висшия съдебен съвет, в което заявяват изрично своето желание да бъдат възстановени на длъжността, която са заемали преди назначаването си в специализирания наказателен съд, съответно апелативния специализиран наказателен съд, или да бъдат преместени в окръжен, съответно в апелативен съд, от утвърден от съдийската колегия на Висшия съдебен съвет списък.

2. в едномесечен срок от влизане в сила на закона след приспадане на щатните длъжности на съдиите, които са заявили, че желаят възстановяване на предишните си

длъжности в органите на съдебната власт, съдийската колегия на Висшия съдебен съвет приема решение, с което разпределя останалите щатни длъжности за съдии от закритите специализиран наказателен съд и апелативен специализиран наказателен съд в утвърден от нея списък на окръжни, съответно апелативни съдилища.

3. при извършване на разпределението на щатните длъжности и утвърждаване на списъка на окръжните и апелативните съдилища, в които съдиите от закритите специализиран наказателен съд и апелативен специализиран наказателен съд могат да поискат да бъдат преместени, съдийската колегия на Висшия съдебен съвет взема предвид натовареността на всички окръжни, съответно апелативни съдилища, включително данните за постъпилите и решени дела за тригодишен период, съобразно тяхната местна подсъдност по общите правила на Наказателно-процесуалния кодекс.

4. ако броят на желаещите преместване съдии в определен окръжен, съответно апелативен съд от утвърдения списък, надвишава от разкритите места с решението по т. 2, съдийската колегия на Висшия съдебен съвет провежда процедура по подбор.

5. процедурата по подбор се извършва от петчленна комисия, избрана на случаен принцип от съдийската колегия на Висшия съдебен съвет измежду съдиите в Наказателната колегия на Върховния касационен съд.

6. комисията класира кандидатите въз основа на оценка на професионалните им качества, формирана на основата на последната атестация на кандидатите, както и след преглед на постановени съдебни актове от всеки съдия, избрани на случаен принцип.

7. съдийската колегия на Висшия съдебен съвет приема решение за преместване на съдиите по реда на класирането въз основа на поредността на заявеното желание на всеки от кандидатите и изразеното от него писмено съгласие за заемане на съответната длъжност до попълване на свободните за заемане места.

8. съдиите, които не изразят писмено съгласие за заемане на съответната длъжност съобразно класирането по т. 6, се възстановяват на длъжността, която са заемали преди назначаването си в специализирания наказателен съд и апелативния специализиран наказателен съд.

9. решението на съдийската колегия на Висшия съдебен съвет по т. 7 подлежи на обжалване в седемдневен срок пред смесен състав на Върховния касационен съд и Върховния административен съд, който се състои от трима съдии от Върховния касационен съд и двама съдии от Върховния административен съд, определени на принципа на случаен подбор измежду съдиите в двете върховни съдилища.

§ 38. Прокурорите от специализираната прокуратура и апелативната специализирана прокуратура се преместват в действащите прокуратури по следните ред и условия:

1. в едноседмичен срок от влизане в сила на закона прокурорите от специализираната прокуратура и апелативната специализирана прокуратура подават заявление до прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет, в което заявяват изрично своето желание да бъдат възстановени на длъжността, която са заемали преди назначаването си в специализираната прокуратура, съответно в апелативната специализирана прокуратура, или да бъдат преместени в окръжна, съответно в апелативна прокуратура, от утвърден от прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет списък.

2. в едномесечен срок от влизане в сила на закона след приспадане на щатните длъжности на прокурорите, които са заявили, че желаят възстановяване на предишните си длъжности в органите на съдебната власт, Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет приема решение, с което разпределя останалите щатни длъжности за прокурори от закритите

специализирана прокуратура и апелативна специализирана прокуратура в утвърден от нея списък на окръжни, съответно апелативни прокуратури.

3. при извършване на разпределението на щатните длъжности и утвърждаване на списъка на окръжните и апелативните прокуратури, в които прокурорите от закритите специализирана прокуратура и апелативна специализирана прокуратура могат да поискат да бъдат преместени, Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет взема предвид натовареността на всички окръжни, съответно апелативни прокуратури.

4. ако броят на желаещите за преместване в определена окръжна, съответно апелативна прокуратура, от утвърдения списък надвишава разкритите места с решението по т. 2, прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет провежда процедура по подбор.

5. процедурата по подбор се извършва от прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет.

6. прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет класира кандидатите въз основа на оценка на професионалните им качества, формирана на основата на последната атестация на кандидатите, както и след запознаване с прокурорски актове, избрани на случаен принцип измежду прокурорските преписки, възложени им за разглеждане.

7. прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет присма решение за преместване на прокурорите по реда на класирането им въз основа на поредността на заявеното желание на всеки от кандидатите, изразеното от него писмено съгласие за заемане на съответната длъжност и попълване на свободните за заемане места.

8. прокурорите, които не изразят писмено съгласие за заемане на съответната длъжност съобразно класирането по т. 7, се възстановяват на длъжността, която са заемали преди назначаването си в специализираната прокуратура и апелативната специализирана прокуратура.

9. решението на прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет по т. 7 подлежи на обжалване в седемдневен срок пред смесен състав на Върховния касационен съд и Върховния касационен съд, който се състои от трима съдии от Върховния касационен съд и двама съдии от Върховния административен съд, определени на принципа на случаен подбор измежду съдиите в двете върховни съдилища.

§ 39. С влизането на закона в сила се прекратява мандатът на съдебните заседатели, избрани за участие в производствата пред Специализирания наказателен съд, с изключение на съдебните заседатели, участващи в производства, по които е започнало съдебното следствие. В тези случаи мандатът на съдебните заседатели се прекратява от датата на обявяване на мотивите към присъдата или от датата на прекратяване на наказателното или съдебното производство.

§ 40. Трудовите правоотношения на служителите от специализирания наказателен съд, апелативния специализиран наказателен съд, специализираната прокуратура и апелативната специализирана прокуратура се уреждат при условията и по реда на чл. 123 от Кодекса на труда.

§ 41. В Наказателно-процесуалния кодекс

(обн., ДВ, бр. 86 от 2005 г.; изм., бр. 46 и 109 от 2007 г., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 12, 27, 32 и 33 от 2009 г., бр. 15, 32 и 101 от 2010 г., бр. 13, 33, 60, 61 и 93 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 93 от 2011 г.; изм., бр. 19, 20, 25 и 60 от 2012 г., бр. 17, 52, 70 и 71 от 2013 г., бр. 21 от 2014 г., бр. 14, 24, 41, 42, 60, 74 и 79 от 2015 г., бр. 32, 39, 62, 81 и 95 от 2016 г., бр. 13, 63 и 101 от 2017 г., бр. 7 и 44 от 2018 г.; Решение № 14 на

Конституционния съд от 2018 г. – бр. 87 от 2018 г.; изм., бр. 96 от 2018 г. и бр. 7, 16 и 83 от 2019 г. изм. и доп., бр. 98, 103 и 110 от 2020 г.; изм., бр. 9, 20 и 41 от 2021 г., доп., бр. 16 от 2021 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. Член 35 се правят следните изменения:

а) ал. 2 се изменя така:

„(2) (Изм. - ДВ, бр. 27 от 2009 г., в сила от 10.04.2009 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 13 от 2011 г., в сила от 01.01.2012 г., изм. - ДВ, бр. 33 от 2011 г., в сила от 27.05.2011 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 61 от 2011 г., изм. и доп. - ДВ, бр. 42 от 2015 г., изм. - ДВ, бр. 74 от 2015 г., доп. - ДВ, бр. 101 от 2017 г.) На окръжния съд като първа инстанция са подсъдни делата за престъпления по чл. 115, 116, 118, 119, 123, 124, чл. 131, ал. 1, т. 8 и ал. 2, т. 1 и 2, чл. 142, чл. 143, ал. 2, предложение второ, чл. 143а, ал. 3, предложение второ, чл. 149, ал. 5, чл. 152, ал. 4, чл. 155, ал. 5, т. 1, чл. 156, ал. 3, т. 1, чл. 159, ал. 5, чл. 159г, предложение второ, чл. 162, ал. 3, предложение първо и ал. 4, чл. 195, ал. 1, т. 9, предложение второ, чл. 196а, 199, член 201 - 205, чл. 206, ал. 4, чл. 208, ал. 5, предложение първо, чл. 212, 212а, 213а, 214, 219, 220, 224, 225б, 225в, 226, 235, 242, 243-246, 248-250, 251, 252-260, 260а - 260в, 277а - 278д, чл. 280, ал. 2, т. 5, чл. 282 - 283б, 287-289, 287а, 294, 295, 299, 301 - 307а, 310, 311 и 313, 319а - 319е, чл. 330, ал. 2 и 3, чл. 333, 334, 340 - 342, чл. 343, ал. 1, буква "в", ал. 3, буква "б" и ал. 4, чл. 346, ал. 6, предложение второ, чл. 349, ал. 2 и 3, чл. 350, ал. 3, чл. 354а, ал. 1 и 2, чл. 354б, чл. 354в, ал. 2 - 4, чл. 356б, ал. 2, чл. 356е - 356и, чл. 357 - 360 и чл. 407 - 419а от Наказателния кодекс.“

б) в ал.3 думите „освен ако не се прилагат особените правила на глави тридесет и първа и тридесет и първа „а“ се заличават.

2. В чл. 42, ал. 2 думите „на специализирания наказателен съд“ се заличават.

3. В чл. 46 се правят следните изменения и допълнения:

а) алинеи 4 и 5 се изменят така:

„(4) По-горестоящият по длъжност прокурор и прокурорът от по-горестоящата прокуратура може писмено да отмени или измени постановленията на непосредствено подчинените му прокурори.

(5) В случаите, когато не е съгласен с оценката на доказателствата и с вътрешното убеждение на подчинените му прокурори относно започването на разследването и приключването на досъдебното производство, горестоящият прокурор извършва сам съответните действия. По всички останали въпроси писмените разпореждания на горестоящия прокурор са задължителни за подчинените му прокурори.“

б) създава се нова ал 6:

“ (6) В случаите, когато отменя постановление поради това, че не са извършени необходимите действия за разкриване на обективната истина, горестоящият прокурор указва какви действия следва да се извършат.“

в) досегашните ал. 6 и ал. 7 стават ал. 7 и ал. 8.

г) досегашната ал. 8 се отменя.

4. Член 72а се отменя.

5. Член 194 се правят следните изменения:

а) в ал. 1 в т. 2 думите „и от органите на чл. 16, ал. 2 на Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество“ се заличават.

б) в ал. 1, т. 2а се отменя.

в) алинея 6 се отменя.

г) алинея 7 се отменя.

6. В чл. 195 алинея 5 се отменя.

7. В чл. 196, ал. 1, т. 6 думите „на Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество“ се заличават.

8. В чл. 213 се създава нова ал.2:

„(2) По свой почин или по жалба на лицата по ал. 1 прокурор от по-горестоящата прокуратура може да отмени постановлението по ал. 1 и да образува досъдебно производство и да започне разследване.“

9. В чл. 215, ал. 1 и 2 думите „на Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество“ се заличават.

10. Глава тридесет и първа „а“. Особени правила за разглеждане на дела, подсъдни на специализираните наказателни съдилища, се отменя.

11. В чл. 420, ал. 1 думите „ръководителят на специализираната прокуратура“ се заличават.

§ 42. Неприклучилите досъдебни производства в Специализираната прокуратура се изпращат от наблюдаващите прокурори на съответните прокуратури по компетентност в седемдневен срок от влизане в сила на този закон.

§ 43. Първоинстанционните наказателни дела пред специализирания наказателен съд, по които не е започнало съдебното следствие, в седемдневен срок от влизане на закона в сила се изпращат по подсъдност на съответните съдилища, които ги насрочват за разглеждане в разпоредително заседание.

§ 44. Първоинстанционните дела, по които е започнало съдебното следствие, се завеждат по подсъдност при компетентния съд, а разглеждането им продължава от същия съдебен състав, който заседава в съдебната сграда по седалището на закрития специализиран наказателен съд, ако съдията е запазил качеството си на такъв. В случай че същият съдебен състав не може да продължи разглеждането на делото, съдът го насрочва за провеждане на разпоредително заседание в сградата на компетентния съд.

§ 45. Неприклучилите производства пред апелативния специализиран съд се изпращат по подсъдност на съответните апелативни съдилища.

§ 46. Въззивните дела, по които предстои постановяване на решение от апелативния специализиран съд, се приключват в едномесечен срок от влизане на закона в сила.

ВНОСИТЕЛИ:

Христо Манев
Антоний И. Ангелов
Борислав Д. Санзов
Антоний Славов
Пламен Попов

МОТИВИ КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ

Със законопроекта се цели да се създадат гаранции за независимост от политическо влияние при упражняване на правомощията на пленума на Висшия съдебен съвет при избора на председател на Върховния касационен съд и на председател на Върховния административен съд, както и при осъществяване на кадровите правомощия на съдийската колегия на ВСС в съответствие с европейските препоръки и стандарти. Със законопроекта се предлага и закриване на специализирания наказателен съд, апелативния специализиран наказателен съд и съответните им специализирани прокуратури.

1. Укрепване на независимостта на съда

Критична оценка на структурата на ВСС през призмата на европейските стандарти за независимост на съда е направена в първия Доклад относно върховенството на правото за 2020 г. (SWD(2020) 301 final): „Цялостната структура на ВСС би могла да ограничи способността му да гарантира независимостта на съда срещу натиск от страна на изпълнителната, законодателната или съдебната власт, включително главната прокуратура и самия ВСС. Рискът за независимостта на съда се доказва от броя на съдиите, подложени на нападки и целенасочени критики въз основа на съдържанието на техните решения, или от реториката, използвана неотдавна от публични личности“. Тази оценка предполага законодателни решения с оглед гарантиране на независимостта на съдебната власт.

В становище на Венецианската комисия по Закона за съдебната власт от 2017 г. (CDL-AD(2017)018) изрично се подчертават дефицитите в структурата и организацията на ВСС, които не гарантират независимо осъществяване на основните кадрови правомощия на органа. Според утвърдените европейски стандарти, органът, който отговаря за администрирането на съдебната система и кариерното развитие на съдиите (ВСС) трябва да се състои в *значителното си мнозинство от съдии, избрани пряко от други съдии*. Този основен стандарт е развит и в Становище от Венецианската комисия по проекта за промени в Конституцията от 2015 г. (CDL-AD(2015)022) като се изтъква, че възприетото разпределение на членовете в съдийската колегия не съответства на стандарта за независимост на кадровия орган на съдебната власт. Както приетите изменения в Конституцията от 2015 г., така и последвалите изменения в ЗСВ в периода 2016-2019 г. не въвеждат европейския стандарт за независимост на ВСС по отношение избора на председателите на ВКС и ВАС (в пленума на ВСС членовете, избрани пряко от съдии са малцинство), както и по отношение кариерното развитие и дисциплинарната отговорност на съдиите, тъй като съдийската колегия продължава да е доминирана от членове, които не са избрани пряко от съдиите (в съотношение 6:8).

Предложеното от Венецианската комисия решение (CDL-AD(2017)018, §23), което да компенсира частично тези дефицити е въвеждането на процедурата на *двойното мнозинство* при избора на председателите на ВКС и ВАС, което се състои в изискването решението на

пленума на ВСС да се приема с мнозинство не по-малко от 17 гласа и с мнозинство от членовете, избрани пряко от съдиите.

Със законопроекта се предлага *двойното мнозинство* да се въведе и при осъществяването на кариерните и дисциплинарните правомощия от съдийската колегия. Решенията на колегията по тези основни въпроси ще се приемат с мнозинство, не по-малко от осем гласа и мнозинство от членовете, избрани пряко от съдиите.

За да се укрепи независимостта на върховните съдилища се предлага кандидатите а председатели, които се избират от пленума на ВСС, да са действащи съдии като членове на пленумите на ВКС и ВАС най-малко 5 години преди провеждането на процедурата по избор.

2. Закриване на специализираните наказателни съдилища и специализираните прокуратури

Предложените със законопроекта структурни и организационни промени по отношение на звената на специализираното наказателно правосъдие имат за цел да гарантират конституционния принцип за независимост на съдебната власт и защитата на конституционните права на гражданите. За десетгодишния срок на своето действие, специализираните наказателни съдилища и съответните им прокуратури не постигнаха заложените със създаването им през 2011 г. цели.

През изминалия период поетапно беше разширена тяхната компетентност без извършване на адекватна оценка на въздействието. Първоначално възложената им компетентност по дела за усложнена престъпна дейност по тежки престъпления, свързани с организираната престъпност беше разширена, включвайки и дела по корупционни състави по отношение на лица, заемащи висши публични длъжности и делата по съставите на престъпленията срещу републиката. Този подход целеше да компенсира липсата на достатъчно убедителни и последователни резултати, които да обосновават съществуването на органите на специализираното наказателно правосъдие. През целия период на тяхното функциониране публичното възприятие е преобладаващо негативно като се възприемат не като независими органи, а като инструмент на „извънредното правосъдие“, което изпълнява политически мотивирани поръчки.

От друга страна, смесването на критериите за специализация по материя (предмет) и специализация с оглед субектите нарушава принципа за независимост на съда, а от тук и принципа на правовата държава. Въведената специализация влиза в колизия със стандартите, формулирани в Становище № 15/ 2012 на Консултативния съвет на европейските съдии (КСЕС). Избраният от законодателя подход на специализацията, която се основава върху неизчерпателно и избирателно изваждане на част от престъпленията по отношение на категория субекти, упражняващи различни публични функции, е силно проблематично от гледна точка на независимостта на съда. Стандартите на КСЕС за специализираното правосъдие ясно определят, че всяка необоснована намеса в съществуващата институционална структура на съдилищата чрез отделяне на специализирани съдилища от общите, доколкото допуска различна от общата мярка на правораздаване, представлява опасност за върховенството на правото води до създаване на извънредно правосъдие.

В Доклада относно върховенството на правото за 2020 г. (SWD(2020) 301 final) ефективността на специализираните наказателни съдилища и съответните им прокуратури е оценена критично като се прави ясната констатация: „Все още предстои да бъдат

постигнати солидни резултати по отношение на окончателните осъдителни присъди по дела за корупция по високите етажи на властта.“ В Доклада по Механизма за сътрудничество и проверка от 2018 г. (SWD(2018) 550 final, с. 10) изрично се изтъква следното: „...ключов проблем, подчертан в поредицата доклади по МСП, е липсата на последователни резултати в България, що се отнася до присъди по дела за корупция по високите етажи на властта.”

Тези критични оценки на Европейските институции съответстват и на цялостното обществено възприятие относно неефективността на противодействието на корупцията. Според Индекса за възприятието на корупцията на *Transparency International* (CPI Index) през 2020 г. сред страните членки на ЕС България е с най-лошо представяне (на 68-мо място от изследвани 180 държави).

Индикатори за ефективността на специализираното наказателно правосъдие се съдържат и публичните годишни доклади на органите. Според *Доклада за дейността на Специализирания наказателен съд* през 2020 година броят на постъпилите наказателни дела от общ характер е около 3 % от общия брой гледани дела, а най-голям дял имат делата за разрешаване прилагането на СРС (малко под половината от всички дела), а около една трета от всички са делата във връзка с разрешаване извършването на различни процесуално-следствени действия (претърсване и изземване, обиск, задържане и изземване на кореспонденция, достъп до трафични данни). Дял по около 5 % от всички дела имат разпитите на обвиняем и свидетел пред съдия, както и осъществяването на съдебен контрол върху задържането под стража в досъдебното производство:

„От постъпилите през 2020 год. общо 6 418 броя дела, по отделни видове дела цифрите сочат следното:

- постъпили НОХ дела – 174 броя /220 броя през 2019 год./;

- постъпили ЧН дела – 6 244 броя /7 921 броя през 2019 год./;

Постъпилите 174 наказателни общ характер дела са с предмет както следва: 2 броя дела са по Глава Първа от НК; 14 броя дела са по Глава Пета от НК, 6 броя дела са по Глава Шеста, 3 броя дела са по Глава Осма, 5 броя дела са по Глава Девета, 141 дела са по Глава Десета от Наказателния кодекс и 3 броя дела са по Глава Единадесета. От изложеното е видно, че най-големият брой постъпили дела са тези по Глава Десета от НК, каквато е и основната специализация на съда.

Постъпилите 6 244 частни наказателни дела по видове са, както следва:

- 2 992 броя дела по ЗСРС /3 406 броя през 2019 год./;

- 2 110 броя по чл. 159а, чл. 161, чл. 164 и чл. 165 НПК /3 147 броя през 2019 год./;

- 375 броя по чл. 222 и чл. 223 НПК /527 броя през 2019 год./;

- 321 броя по чл. 65 НПК /353 броя през 2019 год./⁴⁴

Данните по отношение на тежестта на наложените наказания са също показателни като преобладават леките присъди.

„Броят на съдените през 2020 г. лица е 290, от които 220 са осъдени и 70 са оправдани. Най - често налаганото наказание е "лишаване от свобода" до 3 години – 168 лица /306 лица през 2019 година/, в т. ч. на 93 лица изтърпяването на наложеното наказание е отложено по реда на чл. 66 от НК /197 през 2019 година/. Наказание "лишаване от свобода" над 3 години е наложено на 45 лица /42 лица през 2019 година/ и на 2 лица е наложено наказание „доживотен затвор“.“ (Доклад за дейността на СпНС през 2020 г).

При оценката на ефективността специално внимание следва да се обърне и на факта, че по-голяма част от НОХД приключват със споразумение. „През отчетната 2020 год. с акт по същество (присъда, споразумение) са решени общо 122 дела (159 през 2019 год.), от които 45 с присъди (57 за 2019 год.), 77 със споразумения (102 за 2019 година).“ (Доклад за дейността на СпНС през 2020 г).

За качеството на правораздаването може да се съди по броя на отменените, изменените и постановените нови присъди на въззивно и касационно ниво. Този брой остава висок.

„През 2020 година резултатите от въззивна и касационна инстанция по отношение на постановени присъди, сочат следното:

- 24 бр. потвърдени и изменени присъди;

- 8 броя отменени присъди и върнати за ново разглеждане на първоинстанционния съд;

- 8 броя присъди, при които е постановена нова въззивна присъда, като в пет от случаите се касае за част от подсъдимите“.

Видно от представените становища и доклади, изградената като паралелна (на общите съдилища) подсистема на специализираното наказателно правосъдие не води до постигане на формулираните при създаването ѝ цели, а създава допълнителни рискове за независимостта на съдебната власт и ерозира върховенството на правото.

С ПЗР на предлагания законопроект се урежда кадровия статут на съдиите и прокурорите чрез възстановяване на предишна заемана длъжност или преместване в съответни по степен съдилища и прокуратури като се съобразява натовареността на органи. В процеса по преместване и преназначаване се предвижда извършването на атестация и преглед на постановените актове, така че назначената за целта комисия да може да си състави обективна оценка за професионалните им качества на кандидатите.

С ПЗР се приемат и промени в Наказателно-процесуалния кодекс, които пряко произтичат от променената материалноправна уредба. Подсъдността на престъпленията, попадащи в юрисдикцията на специализирания наказателен съд е прехвърлена към окръжните съдилища. Въвеждат се разпоредби относно приключването на висящите съдебни производства като се прилагат два подхода: 1) по отношение на делата, заведени пред специализирания наказателен съд, по които не е започнало съдебното следствие, е предвидено да се изпратят по подсъдност на съответните съдилища, които ги насрочват за разглеждане в разпоредително заседание; 2) по отношение на делата, заведени пред специализирания

наказателен съд, по които е започнало съдебното следствие е създадена възможност за тяхното довършване от същия съдебен състав, който заседава в съдебната сграда по седалището на закрития специализиран наказателен съд.

3. Ограничаване функциите на прокуратурата извън наказателното производство

В законопроекта е предвидено отпадането на предварителните проверки, извършвани от прокуратурата извън правилата на наказателния процес, както и ограничаване на възможностите за участие в административния процес и навлизането в компетенциите на други конституционноустановени или създадени със закон органи. Фокусирането на прокуратурата преди всичко върху функциите ѝ в наказателния процес отговаря на стандартите на правовата държава и на европейски и международни стандарти, както и на направени препоръки (*Становище на Венецианската комисия по ЗСВ от 2017 г. (CDL-AD(2017)018)*). По този начин се създават условия за по-рационално използване на ресурсите на прокуратурата и повишаване на ефективността в противодействието на престъпността. Наред с това се ограничават възможностите за засягане на правата на личността извън наказателния процес без реална възможност за съдебна защита от действията на прокуратурата, които могат да имат съществен негативен ефект върху правната сфера на личността (накърняване на честта, достойнството и доброто име, засягане на лични, професионални и бизнес отношения и т.н.). До извършването на конституционна реформа на отчетността и отговорността на главния прокурор, както и на Висшия съдебен съвет, в който главния прокурор има съществено влияние (*Доклад относно върховенството на правото за 2020 г. (SWD(2021) 703 final)*), въведените със законопроекта ограничения във функциите на прокуратурата ще имат превантивно въздействие по отношение възможността за злоупотреба с правомощия.

ВНОСИТЕЛИ:

Христо Иванов
Атанас А. Атанасев
Борислав Д. Сандов
Атанас Славов
Игор Мързичев

**ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО КЪМ
ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА
ЗАКОНА ЗА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ**

**Основания
за
законодателната
инициатива**

Със законопроекта се цели да се създадат гаранции за независимост от политическо влияние при упражняване на правомощията на пленума на Висшия съдебен съвет при избора на председател на Върховния касационен съд и на председател на Върховния административен съд, както и при осъществяване на кадровите правомощия на съдийската колегия на ВСС в съответствие с европейските препоръки и стандарти. Със законопроекта се предлага и закриване на специализирания наказателен съд, апелативния специализиран наказателен съд и съответните им специализирани прокуратури.

Със законопроекта се предлага ограничаване функциите на прокуратурата извън наказателното производство.

Със законопроекта се въвеждат стандарти и изпълняват препоръки от доклади на европейски институции, както и се съобразяват конституционните принципи и стандарти за независимост на съда: Доклад относно върховенството на правото за 2020 г. (SWD(2020) 301 final); Становище на Венецианската комисия по Закона за съдебната власт от 2017 г. (CDL-AD(2017)018), Доклад относно върховенството на правото за 2021 г. (SWD(2021) 703 final).

Заинтересовани групи

Заинтересованите групи от приемането на законопроекта са:

- *Висшият съдебен съвет* – като административен и кадрови орган на съдебната власт, който е ангажиран в управлението на ресурсите на системата и решаването на кадровите въпроси на съдиите и прокурорите от закритите органи;
- *Министерство на правосъдието* – като орган на изпълнителната власт с конституционно възложени функции по отношение на съдебната власт и особено във връзка с подготовката на изменения в законодателството и стратегически документи за съдебната реформа;
- *органите на съдебната система*, за които се гарантира принципа на независимост на съда, както и се елиминира политическото влияние в тяхната дейност;
- *гражданите и бизнеса* – за които се създават гаранции за спазване на върховенството на правото, правото на защита, презумпцията за невинност и правото на справедлив процес, по-ефективна защита на правата;
- *органите на специализираното наказателно правосъдие* – които са пряко засегнати от приемането на законодателната инициатива, тъй като ще бъдат закрити;
- *професионалните организации на магистратите* – които защитават техните права, включително стабилността и предвидимостта на тяхното кариерно израстване.

Законодателната инициатива се основава на анализ и данни от различни източници: мониторингови доклади и становища на европейски институции; аналитични доклади на български институции (ВСС - *Анализ за резултатите от дейността на Специализирания наказателен съд и на Апелативния специализиран наказателен съд от*

**ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО КЪМ
ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА
ЗАКОНА ЗА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ**

създаването им през 2012 г. до края на 2015 г.); количествени социологически изследвания на доверието в съдебната власт (Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието); сравнителни изследвания на европейските съдебни системи (Докладът на CEPEJ за оценката на европейските съдебни системи 2020); Доклад относно върховенството на правото за 2021 г. (SWD(2021) 703 final), Доклада за дейността на Специализирания наказателен съд през 2020 година.

**Анализ на разходи и
ползи**

Основните социално-икономически *разходи* са свързани с реструктурирането на органите, разходи за преназначаване на магистратите към други органи на съдебната власт (съдилища и прокуратури), включително потенциални разходи, свързани с преместване на част от магистратите в други населени места извън София.

Основните ползи от приемането на законопроекта са свързани с повишаване на доверието на гражданите и бизнеса в съдебната система, по ефективно използване на ресурсите на съдебната власт, ограничаване на политическото влияние в правораздаването, укрепване на върховенството на правото и ограничаване на злоупотребата с власт, което е предпоставка и за подобряване на бизнес климата и увеличаване на инвестициите.

Ефективността може да се прецени въз основа на данните от Доклада за дейността на Специализирания наказателен съд през 2020 година - броят на постъпилите наказателни дела от общ характер е около 3 % от общия брой гледани дела, а най-голям дял имат делата за разрешаване прилагането на СРС (малко под половината от всички дела), около една трета от всички са делата във връзка с разрешаване извършването на различни процесуално-следствени действия (претърсване и изземване, обиск, задържане и изземване на кореспонденция, достъп до трафични данни); дял по около 5 % от всички дела имат разпитите на обвиняем и свидетел пред съдия, както и осъществяването на съдебен контрол върху задържането под стража в досъдебното производство.

**Административна
тежест и
структурни
промени**

В частта за процедурите по избор на председателите на ВКС и ВАС и при осъществяване на кариерните правомощия на съдийската колегия на ВСС не се въвежда допълнителна административна тежест и не се извършват структурни промени, които да имат значителен социално-икономически или финансов ефект, но имат съществено значение за гарантиране на независимостта на съда.

Законопроектът предвижда закриване на специализираните наказателни съдилища и съответните им прокуратури и трансфер на освободения ресурс (човешки, капиталов, организационен) към окръжните и апелативните съдилища и прокуратури.

Ограничаването на функциите на прокуратурата извън наказателното производство ще доведе до по-ефективното използване на ресурсите на

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО КЪМ
ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА
ЗАКОНА ЗА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ

системата на държавното обвинение.

Въздействие
върху
нормативната
уредба

Настоящата инициатива изисква промени в Наказателнопроцесуалния кодекс с оглед подсъдността на определени видове престъпления.

Христо Умков
Антоние А. Антониев
Борислав Д. Санзов
Антоние Санзов
Джордж Мерзави